

השתמשות בעיר קאנדישענער בשבת - שיעור 316**I. פתיחתו על ידי נכרי - היש אוסרים**

(א) עיין באג"מ (יו"ד ג - מ"ז - ז) דאפילו ע"י רמיזה פתיחתו אסור ודומה אם הנכרי מבשל עבורו דודאי יכול להיות גם בלא אכילת דבר שבישול בעדו מ"מ בישול זה לא היה לו וכן בענין הכל חולים אצל צינה (רע"ו - ה) מותר משום חולה ולא משום מוסיף חום בחדר (דיש להתיר דרך רמיזה) וה"ה הנאה מזגן אויר (a/c) הרי לא יהיה לו אף בשעת הדחק ול"ד לקריאה דשייך בשעת הדחק בלא הדלקת הנכרי שהוא רק מוסיף אור (מ"ב ז"ז - ט"ו)

(ב) אמנם מותר לומר לנכרי להפסיק המזגן אויר כשנעשה יום קר בשבת לצורך רבים בבית הכנסת ובפרט שהוא איסור דרבנן לרוב הפוסקים ואפשר מטעם צרכי רבים יש להתיר ג"כ פתיחתו (ר"ן בשם בעל העיטור) ובבית יחידי מותר לסגרו דהכל חולים אצל הקור מ"מ אין להכניס לזה לכתחלה (אג"מ ג - מ"ז)

(ג) הגרי"ש אלישיב אסר מטעם אחר דרמיזה אינו מועיל דהרי גם כשהנכרי בא מרצון עצמו לעשות מלאכה עבור הישראל חייבים למחות בידו (מ"ב רמ"ג - ה) ושאינו "הנר אינו מאיר יפה" דאינו עושה מלאכה מושלמת חדשה עבור הישראל ופתיחת האגרת מותר ע"י נכרי שהיא רק תומרא ולכן מותר דרך רמיזה וכ"כ המג"א (רנ"ז - סק"ט) דאם רואה ישראל דהעכו"ם עושה מלאכה בחפצו צריך למחות ולכן רמיזה מועיל רק בחפצו של העכו"ם ולא בחפצו דישראל וכ"כ המ"ב (רע"ו - סקל"ז) דאפילו להוסיף הנכרי שמן בשבילו צריך למחות אם הוא נר של ישראל וע"ע במ"ב (ש"ה - סקט"ד) בענין עשיית גבינה בשבת ועיין בהגר"ז (ש"ז - ז) דאם עושה בשביל הישראל בנר של ישראל אסור אפילו בלא רמיזה והוא עושה מעצמו

(ד) אמנם מסתבר דמותר לאחרים להיכנס דהוי אי אפשר ולא מכוין שהרי כוונתם לבוא להתפלל בבית הכנסת ואין כוונתם ליהנות מהמזגן האויר (מלכים אמניך ת"א)

(ה) לכן האג"מ פסק לאיסור משום דרמיזה מועיל רק על תוספת הנאה ולא על הנאה חדשה אמנם הגרי"ש אלישיב אסר משום דבכלל אין היתר דרך רמיזה

(ו) מעשה שאירע בבית מלון בשבת שנתקלקלה פעולת המזגן ופנה בעל המלון הממונה על התחזוקה במלון וצוה עליו שיאמר לנכרי אחר שיתקן את המזגן וסמך על החוות יאיר והמשנה שכיר שאף כשהנכרי השני יודע שעושה בשביל ישראל מותר וצ"ע דבעל המלון פונה להנכרי הממונה על התחזוקה שכך דרכו כל ימות השבוע בזה ולכן אינו ניכר שהישראל נזהר מאמירה לנכרי (מלכים אמניך ז"ר)

II. דעת המתירים

(א) עיין בשו"ת באר משה (ו - ע"ז זקונטרס עלעקטריק) שסבר ג"כ דפתיחת המזגן הוי איסור דאורייתא כהיש אוסרים מ"מ התיר בצניעא ולא לפני רבים מטעם שהכל חולים אצל חום כמו צינה ופעמים קשה עוד יותר (תוס' כתובות ל' ד"ה הכל ציד"ש) והביא המדרש ברבי ואנטונינוס שהובא ג"כ בתוס' (ע"ז ג:) ובתוס' (ז"ז קמ"ד:) וכן התיר השו"ת משנה הלכות (ה - מ"ז) מטעם הנ"ל

(ב) עיין בשו"ת חלקת יעקב (ג - קל"ט) שלא נשמע שיכול לבא מחום לחולי בכדי להתיר אמירה לנכרי והמג"א (סוסי"י רע"ו) מחמיר אף לענין צינה במקום שאין חשש חולי רק צער מ"מ התיר בנ"ד שפתיחת המזגן הוא רק איסור דרבנן וע"י נכרי הוא שבות דשבות במקום צורך גדול ועוד האיסור משום הניצוצות והוי פ"ר דלא ניחא ליה ע"י נכרי ומותר

ג) עיין בשו"ת מנחת יצחק (ג - כ"ג) שהביא מספר נזר ישראל שאם חם להם ביותר בהתדר שאסור לומר לנכרי שיוציא האש מהתנור ואפילו אם עושה מעצמו בשביל ישראל צריך למחות בו כי דוקא בדליקה התירו אם בא מעצמו אמנם בנ"ד הוא שבות דשבות במקום צורך גדול משא"כ בריבוי בתנור הוי מלאכה שאינה צריכה לגופה שהוא כדאורייתא

ד) עיין בשערים מצויינים בהלכה (ז - כ) שהוסיף עוד טעם להתיר דנשתנה הטבע לכמה דברים ממה שהיה בזמן הגמרא (הט"ז קנ"ו - ד) ומג"א (קט"ג - ה) ושו"ת חת"ס (יו"ד ק"ה)

ה) עיין בשו"ת מנחת שלמה (דף ע"ד ד"ה נתנאל ודף פ"ד ד"ה חולס) דאין איסור להפעיל הזרם בשבת (אפילו ע"י ישראל) אלא מחמת התוצאה שנעשה ע"י החשמל כמו בישול והדלקה וכדומה משא"כ בנ"ד שכל התוצאה מהפעלת הזרם הוא רק שהגז מתרסס ומתאדה ומקרר מ"מ אין להתיר כי אם במקום צורך גדול ולכן ע"י נכרי אין איסור בנ"ד

III. להזיז שעון שבת או thermostat ממוזגן חשמל (air cond.) בשבת או ביו"ט

א) עיין באג"מ (יו"ד ג - דף רפ"ד) דמותר להזיז שעון שבת ולכאורה ה"ה כל דבר חשמלי כמו מזגן חשמל רק כשעושה שלא ידלק כלל אלא שישאר כמו שהוא עתה וכן כשעושה שלא יכבה ליכא איסור מלאכה אבל עכ"פ אסור מדין מוקצה ולכן במקום צורך יכול למזיז השעון כלאחר יד אמנם בכל שאר אופנים אסור וכ"כ האג"מ (ד - דף קע"ד) ולכן אסור להזיז thermostat שיכבה או שידלק באיחור זמן או בקירוב זמן כמו שעון השבת ועיין בפסקי תשובות (רע"ז - הערה ה) שהביא כמה אחרים שסוברים כהאג"מ הנ"ל ועוד הביא שו"ת מנחת שלמה (י"ג) ועוד אחרים שמקילים בדבר (ט"ז) וספק דאורייתא לחומרא ועיין בשיעור 238

ב) עיין באג"מ (ד - ק"ד) דהאיסור להדליק נר החשמל ביו"ט הוא מדין נולד מדרבנן ולכן ע"י נכרי במקום מצוה או מקצת חולי או צורך הרבה מותר אמנם בשבת שאיסורו מן התורה אין להתיר (אג"מ יו"ד ג - מ"ז - ז) וגם אסור להנאות מהמזגן חשמל אם הדליקו נכרי לצורך ישראל מ"מ לצורך מצוה דרבים אין להחמיר (אג"מ ג - מ"ז) ולהפסיק ע"י נכרי במקום צורך אין להחמיר

IV. שאלות אחרים בעניינינו

א) Removing Plug from Socket when Clock is Off

עיין בשש"כ (י"ג - כ"ח) דמותר להוציא את התקע (plug) מן השקע (socket) כדי שהאור לא ידלק אם חיבורו מחדש של זרם החשמל אלא שיש לעשות כן כלאחר יד כדי להמנע מטלטול מוקצה בידים ואף שהטלטול הוא כעין לצורך גופו ומקומו מ"מ אם בביה"ש האור היה דלוק אמרינן מיגו דאיתקצאי

ב) Putting Plug into Clock Socket when Clock is Off

עיין בשש"כ (י"ג - כ"ח) דבשעת צורך גדול מותר אף להכניס את התקע לשקע כלאחר יד כדי שהאור ידלק עם חיבור זרם החשמל ככל גרמא שמותר לעשותו במקום הפסד וצורך גדול ועיין באג"מ (ד - דף רפ"ד) דפלג על זה ואפשר זה תלוי במחלוקת הרא"ש והתוספות זצ"ל כ"ז

ג) Turning on switch on a שעות שבת to make the connection between it and the circuit to enable it to cut off the current

עיין בשש"כ (י"ג - ל) דמותר לעשות כן כדרכו בלי לשנות ככל כלי שמלאכתו לאיסור שמותר לטלטלו לצורך גו"מ ולא דמי לדלעיל דהתם דאיתקצאי בביה"ש מפני שהוא מבעיר או מכבה משא"כ הכא ומותר דוקא במקום צורך גדול ואפשר גם על זה חלק רב משה